

Erica Rackley: Women, Judging and the Judiciary. From difference to diversity

(a GlassHouse Book, 2013, 226 stran) *

Tereza Krupová**

Jakmile přijmeme fakt, že záleží na tom, kdo vykonává povolání soudce, pak nám přestane být jedno, co jsou zač naši soudci¹.

Úvodní citát knihy, kterou vydalo na počátku roku 2013 nakladatelství Routledge, předznamenává hlavní motto a téma tohoto inspirativního díla zaměřeného na postavení žen v právu, s důrazem na ženy a jejich uplatnění v roli soudkyň. Ženy a jejich práva jsou tématem, které je zpracovááno v mnoha podobách. Například v dubnu 2013 stránky Jiného práva² rozvířila Barbara Havelková³, jež své posty zaměřila na gender, právo a témata s nimi související. Vzhledem k bouřlivým reakcím na zmíněném blogu je zřejmé, že dané téma je velmi aktuální a také ve značné míře provokativní. Erica Rackley, působící na Právnické fakultě Durhamské univerzity ve Velké Británii⁴, se téma žen rozhodla zpracovat z pohledu právnických povolání, zejména soudců a soudkyň. Kniha tak, ačkoliv by se to mohlo na první pohled zdát, není určena „jen“ ženám právníčkám, které by ji četly proto, aby se utvrdily, že to ve své profesi mohou mít a častěji opravdu mají těžší než jejich mužští kolegové. Naopak, své si v ní najde každý právník, který má kuráž odhalit pravou tvář svého povolání.

* Recenze vznikla v rámci Specifického vědeckého výzkumu Univerzity Karlovy s názvem „Ústavní soudnictví v českém ústavním a politickém systému: idea, instituce, osoby a obsazení“.

** Mgr. Ing. Tereza Krupová, interní doktorandka katedry politikologie a sociologie PF UK.

¹ Once we accept that who the judge is matters, then it matters who our judges are. Úvodní citát knihy.

² <http://jinepravo.blogspot.cz/>

³ Barbara Havelková je vyučující na Právnické fakultě Univerzity v Cambridge, věnuje se otázkám rovnosti pohlaví, gender právu, učí právo EU, pracovní právo, lidská práva, viz <http://www.law.cam.ac.uk/people/academic/b-havelkova/4799>.

⁴ Law School, Durham University viz <https://www.dur.ac.uk/law/>.

Byla jednou jedna dívka, která moc toužila studovat právo, když podávala svoji přihlášku na právnickou fakultu, bylo jí řečeno, ať jde raději zpět domů a věnuje se háčkování. Byla jednou jedna soudkyně, kterou její mužští kolegové po společné večeři požádali, aby odešla a oni si mohli společně a nikým (tedy hlavně ženou) nerušení vychutnat své portské...

Ve své knize autorka uvádí nesčetně poutavých a zářejících případů, kdy ženy byly a i přes mnohé pokusy tomu zabránit stále jsou ve svém přístupu ke studiu práv nebo k jednotlivým právnickým činnostem diskriminovány. Konstatuje, že britská (a obecně anglosaská) představa o soudci je často tvořena postavou muže bělocha, který vystudoval jednu z prestižních univerzit. Dokládá na rozmanitých příkladech, výzkumech a statistikách, že jak v soudnictví, tak v právnických povoláních obecně panuje malá rozmanitost, nejen co se genderového dělení týče, ale také co do příslušníků jiných etnických skupin, či příslušníků sexuálních menšin. Autorka oprávněně protežuje vyšší různorodost ve složení soudců. Má za to, že pomůže legitimizovat soudní rozhodnutí a tím dopomůže vyšší spravedlnosti. Tvrdí, že složení justice by mělo být obrazem společnosti obdobně, jako je obrazem společnosti parlament.

Zvlášť zajímavý je údaj o srovnání poměru soudců a soudkyň. V západní Evropě tvoří soudkyně 33 % počtu soudců, ve východní Evropě je tomu naopak – téměř dvě třetiny (64 %) všech soudců tvoří ženy. Z výzkumů, které autorka uvádí, plyne, že ženy si v západním světě připadají na poli justice a právnického povolání diskriminovány. To pak mimo jiné způsobuje, že méně žen se o tato povolání uchází, protože vidí často nepřekonatelné bariéry pro vstup do této profese. Důvodů uvádí autorka několik. Právnícké povolání (a nejen to soudcovské) málokdy umožňuje efektivní práci z domova, nenabízí možnost částečných úvazků, je spjata se schůzkami s klienty, ke kterým dochází často po pracovní době, v různých klubech či golfu atd. Všechny tyto na první pohled skryté bariéry zatím pro ženy zůstávají, i když se společnost neustále snaží o rovnoprávnost pohlaví.

Kniha je rozdělena do šesti kapitol. První tři nás provázejí popisem právnických povolání a bariér, kterým musí ženy-

právničky čelit, pokud chtějí dosáhnout na některé funkce. Tvrzení jsou podložena ukázkami z praxe – například fakt, kdy se žena zasnoubí, je často pro jejího zaměstnavatele „vzrováním“, že žena by mohla brzy založit rodinu. Toto je ze strany zaměstnavatele někdy považováno za nedostatečnou loajalitu (přitom stejný fakt ze strany muže zaměstnavatel nijak neřeší). Autorka nabízí statistiky dokládající poměry mezi muži a ženami na různých postech nejen v Británii, ale také ve světě. Zbytek knihy se zabývá ženami a jejich pozicí v soudnictví (a to zejména vyšších soudů – jak praví autorka – různorodost je problémem všech stupňů soudů, ale právě vyšší soudy v ní nejvíce pokulhávají). Ukazuje na jejich obtížný boj, který je na základě předkládaných argumentů hodnocen jako nerovný, o to vyrovnat se ve svých pracovních podmínkách mužům. Také popisuje skryté formy diskriminace, například situace, ve kterých je žena soudkyně napadána pro podjatost z důvodu svého těhotenství. Na podobenství s malou mořskou vílou je ukázáno, jak často musí ženy volit mezi právnickým povoláním a snahou „chovat se jako žena“.

Autorka píše velmi živou a čtivou formou. Text prokládá řadou citátů, úryvků z rozhovorů, ale také příběhů. Kniha nechává čtenáře nahlédnout na právníká povolání z vnitřku, vede nás za skrytou fasádu úspěšných právníků a prestižního povolání a ukazuje také jeho stinné stránky. Nejde jen o ženy, poučné je číst o tom, jaké to je být právník a co všechno s sebou toto povolání viditelně i skrytou formou přináší. Na druhou stranu je nutné podotknout, že v knize se neustále opakují též tvrzení a tytéž argumenty a místy to vypadá, jako by ženy při své cestě za kariérou neskutečně trpěly. Snad nikdo nepochybuje o potřebě mít v soudnictví rozmanité osobnosti. Autorka nenabízí cestu, jak toho dosáhnout, popisuje úskalí, kterým různé snahy o lepší postavení žen v soudnictví musí vzdorovat. Cílem práce bylo na problémy, kterým musí ženy čelit, alespoň poukázat a přiblížit příběhy žen, které se odmítly s diskriminací smířit. Proces rovnoprávnosti žen a mužů je zkrátka běh na dlouhou trať a ani u právníků či soudců tomu není jinak. Konečně, jak autorka opakovaně zmiňuje, měli bychom si uvědomit, že rozmanitější judikativa, je výhodnější pro všechny zúčastněné.